

Huiling Zhang

Zhejiang International Studies University, Zhejiang, Chiny

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

ORCID: 0000-0003-4997-0588

huiling.zhang@zisu.edu.cn

**ANALIZA KONTRASTYWNA: WYBRANE LEKSEMY
ZWIĄZANE ZE ZJAWISKAMI EPIDEMII W JĘZYKU
POLSKIM, CHIŃSKIM I ANGIELSKIM****CONTRASTIVE ANALYSIS: SELECTED LEXEMES RELATED TO
EPIDEMIC PHENOMENA IN POLISH, CHINESE AND ENGLISH**

Abstrakt: Analiza kontrastywna wnosi porównawczy opis podobieństw i różnic w językowych obrazach zjawisk związanych z epidemią w polszczyźnie, chińszczyźnie oraz angielszczyźnie na podstawie wybranych przez autorkę czterech grup słów: epidemia – 流行病 *liúxíngbìng* / 疫情 *yìqíng* / 瘟疫 *wēnyì* – epidemic, kwarantanna – 隔离 *gélí* – quarantine, szczepić – 接种 *jiēzhòng* / 打预防针 *dǎ yùfángzhēn* – to vaccinate / to inoculate / to immunize oraz zarazić – 传染 *chuánrǎn* / 感染 *gǎnrǎn* – to infect. W pracy zestawione ze sobą są nie tylko prototypowe znaczenia przeanalizowanych wyrazów, lecz także ich rozszerzone znaczenia, a mianowicie konotacje w odmiennych kontekstach kulturowych. Badanie opiera się na materiałach zebranych ze słowników, korpusów bądź artykułów prasowych. Wykorzystane są również autorskie tłumaczenia. Analiza pozwala spojrzeć na zjawisko epidemii pod względem językowym i kulturowym w inny sposób, a jednocześnie stanowi próbę wykazania pewnych związków między porównanymi językami, które są typologicznie od siebie dość odległe. Może się przydać także w praktykach glottodydaktycznych i translatorskich.

Słowa kluczowe: analiza kontrastywna, język polski, język chiński, język angielski, zjawiska epidemii

Abstract: This work presents a comparative study of the linguistic images of epidemic phenomenon in Polish, Chinese and English. It compares four groups of words selected by the author: epidemia – 流行病 *liúxíngbìng* / 疫情 *yìqíng* / 瘟疫 *wēnyì* – epidemic, kwarantanna – 隔离 *gélí* – quarantine, szczepić – 接种 *jiēzhòng* / 打预防针 *dǎ yùfángzhēn* – to vaccinate / to inoculate / to immunize and zarazić – 传染 *chuánrǎn* / 感染 *gǎnrǎn* – to infect. The study compares the prototypical meanings of these words and explores their connotations in different cultural contexts. The author collected materials from dictionaries, corpora, and press articles, and used authorial translations to analyse the data. This analysis allows us to look at the epidemic phenomenon linguistically and culturally differently. Also,

it highlights some relationships between the compared languages, which are typologically distant from each other. The study can be useful for both glottodidactic and translation practices.

Keywords: contrastive analysis, Polish, Chinese, English, the epidemic phenomenon

1. Wstęp

Porównywane w niniejszej pracy języki są odległe od siebie typologicznie i genetycznie. Mimo że zarówno język polski, jak i język angielski należą do rodziny indoeuropejskiej, pierwszy cechuje się fleksyjnością, podczas gdy drugi jest językiem pozycyjnym. Analityczny charakter ma także język chiński, który jednak pochodzi z rodziny chińsko-tybetańskiej. Według siódmej, czyli ostatniej, edycji *Słownika współczesnego języka chińskiego* (chiń. 现代汉语词典第7版 *Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn Dì-qī bǎn*¹, dalej: SWJC) zwrot „język chiński” oznacza język Hanów, który stanowi główny język Chińskiej Republiki Ludowej, a standardową odmianą współczesnego języka chińskiego jest język mandaryński (chiń. 普通话 *pǔtōnghuà*, dosłownie „mowa powszechna”). Język mandaryński, zgodnie z definicją w przywołanym wyżej słowniku, to język ogólnonarodowy w ChRL i wspólny język współczesnych Hanów, który opiera się na dialektach północnych Chin². Termin „język chiński” w niniejszej analizie będzie oznaczać język mandaryński zgodnie z przytoczonym wyżej słownikiem, a jego synonim stanowi „chińszczyzna”.

Tabela 1. Rodziny językowe i typy lingwistyczne porównywanych języków

	Język fleksyjny	Język pozycyjny/analityczny
Rodzina indoeuropejska	polski	angielski
Rodzina chińsko-tybetańska	---	chiński

Źródło: opracowanie własne³.

Przedmiotem mojej analizy kontrastywnej jest pojęcie zjawisk związanych z epidemią, które obejmuje leksemy dotyczące chorób epidemicznych i ich leczenia. W badaniu językiem wyjściowym jest język polski, a języki docelowe to chińszczyzna i angielszczyzna, jednakże w niektórych przypadkach ze względu

¹ Pinyin (chiń. 拼音 *pīnyīn*), transformację fonetyczną w języku chińskim, zaznaczono w niniejszym tekście według *Podstawowych zasad ortografii chińskiego alfabetu fonetycznego* (ang. Basic rules of the Chinese phonetic alphabet orthography) z dnia 29 czerwca 2012 roku, opublikowanych przez Generalną Administrację Nadzoru Jakości, Inspekcji i Kwarantanny Chińskiej Republiki Ludowej oraz Administrację Standaryzacji Chińskiej Republiki Ludowej.

² Dialekty w różnych regionach Chin mogą się od siebie różnić w dużym stopniu. Często zdarza się, że Chińczycy posługujący się północnym dialektem nie mogą się porozumieć z tymi, którzy używają południowego.

³ Wszystkie tabele zamieszczone w niniejszej pracy stanowią opracowanie własne, chyba że zaznaczono inaczej.

na potrzebę porównania ukierunkowanie konfrontacji może być odmienne. Liczba wykładników pokrywających omówione pole pojęciowe jest ogromna, dlatego nie ma możliwości przeanalizowania każdego z nich w pojedynczej pracy. W badaniu zajmują się tylko wybranymi przez siebie jednostkami językowymi, które – moim zdaniem – najczęściej są przytaczane w aktualnym kontekście koronawirusa COVID-19. Są to dwa rzeczowniki: „epidemia” (chiń. 流行病 *liúxíngbìng* / 疫情 *yìqíng* / 瘟疫 *wēnyì*, ang. *epidemic*) i „kwarantanna” (chiń. 隔离 *gélí*, ang. *quarantine*), oraz dwa czasowniki, czyli ‘szczepić’ (chiń. 接种 *jiēzhòng* / 打预防针 *dǎ yùfángzhēn*, ang. *to vaccinate* / *to inoculate* / *to immunize*) i ‘zarażać’⁴ (chiń. 传染 *chuánrǎn* / 感染 *gǎnrǎn*, ang. *to infect*).

Pojęcie zjawisk związanych z epidemią jest na tyle uniwersalne, że występuje we wszystkich zestawionych językach, dlatego w niniejszej pracy analitycznej stosowana jest metoda oparta na porównywalności wyznaczonej kategorii semantycznej w polszczyźnie, chińszczyźnie i angielszczyźnie. Analizy pojedynczych grup wykładników dokonuje się poprzez zestawienie definicji słów ze słowników jednojęzycznych oraz autentycznych kontekstów użycia przykładów językowych. Na gruncie strukturalizmu znaczenie leksemu to uporządkowany zbiór jego cech semantycznych, a mianowicie semów. Na podstawie przytoczonych objaśnień słownikowych i kontekstów opracowano reprezentacje semantyczne, gdzie „+” oznacza, że dany sem występuje w znaczeniu słowa, a jego brak oznaczono za pomocą „-”. Symbol „+/-” oznacza, że dany sem jest dla znaczenia leksemu obojętny. W badaniu przytoczono definicje polskich wykładników z *Wielkiego słownika języka polskiego* (dalej: WSJP) oraz *Uniwersalnego słownika języka polskiego* (dalej: USJP). Źródło słownikowe dla chińskich jednostek leksykalnych to SWJC oraz pierwsza edycja *Wielkiego słownika języka chińskiego* (chiń. 汉语大词典 *Hànyǔ Dà Cídiǎn*, dalej: WSJC). W przypadku angielszczyzny wykorzystywane są *Longman Dictionary of Contemporary English* (dalej: LDOCE) i *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* (dalej: OALDCE). Przykładowe zdania, które służą jako konteksty użycia wybranych słów, zgromadzono z przeróżnych materiałów, m.in. słowników, korpusów czy artykułów prasowych.

2. Epidemia vs 流行病 *liúxíngbìng* / 疫情 *yìqíng* / 瘟疫 *wēnyì* vs *epidemic*

Ryszard Tokarski (2013, s. 195) stwierdził, że „znaczenie leksykalne tworzy semantyczne jądro słowa, a wokół niego występują fakultatywne cechy znaczeniowe – konotacje”. Innymi słowy, znaczenie słowa składa się ze znaczenia prototypowego (dalej: ZP) i ewentualnie znaczenia rozszerzonego (dalej: ZR).

⁴ W niniejszej pracy aspekt niedokonany uznawano za pierwszorzędną formę polskich wykładników czasownikowych. W przykładowych zdaniach mogą występować w innych formach, jak np. w aspekcie dokonanym czy w stronie biernej, lecz wciąż przyjmuje się jako to samo słowo.

Należałoby zapamiętać, że ZR nie zawsze jest obecne w strukturze semantycznej każdego leksemu. W niniejszej analizie jako ZP przyjmuje się znaczenie związane z chorobami i ich leczeniem, a za ZR uznano pozostałe cechy znaczeniowe, jeśli one istnieją. Oto definicje wyrazu⁵ „epidemia” podawane przez WSJP oraz USJP:

Tabela 2. Definicje polskiego słowa „epidemia”

WSJP	[1] pojawienie się na jakimś terenie dużej liczby zachorowań na określoną chorobę; [2] częste występowanie i szybkie rozpowszechnianie się czegoś na szeroką skalę
USJP	[1] pojawienie się jednocześnie lub w krótkich odstępach dużej liczby zachorowań na określoną chorobę (najczęściej zakaźną) wśród ludności danego terenu; [2] nagminne występowanie, rozpowszechnianie się czegoś, zamiłowanie, pęd do czegoś

Zgodnie z tabelą 2 „epidemia” w języku polskim ma dwa warianty znaczeniowe. Profile⁶ ZP i ZR tego słowa w obu słownikach wyglądają podobnie. Dla polskiego wyrazu możemy znaleźć w języku chińskim przynajmniej trzy ekwiwalenty, a mianowicie 流行病 *liúxíngbìng*, 疫情 *yìqíng* oraz 瘟疫 *wēnyì*. Ich definicje w SWJC i WSJC są niemal identyczne. Jedyna różnica polega na tym, iż w pierwszym słowniku znaczenie 流行病 *liúxíngbìng* zostało rozszerzone. Ich definicje w dwu słownikach chińskojęzycznych przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Definicje chińskich słów 流行病 *liúxíngbìng*, 疫情 *yìqíng* i 瘟疫 *wēnyì*

	SWJC	WSJC
流行病 <i>liúxíngbìng</i>	[1] 能在较短的时间内广泛蔓延的传染病，如流行性感冒、霍乱等； (choroby zakaźne, które w krótszych odstępach czasu rozpowszechniają się na szeroką skalę, jak np. grypa, cholera itd.) ⁷ [2] 比喻广泛流传的社会弊病 (metafora dla trudnych problemów społecznych, które rozpowszechniają się na szeroką skalę)	能在较短的时间内广泛蔓延的传染病。如流行性感冒、脑膜炎、霍乱、鼠疫等 (choroby zakaźne, które w krótszych odstępach czasu rozpowszechniają się na szeroką skalę, jak np. grypa, zapalenie opon mózgowych, cholera, dżuma itd.)
疫情 <i>yìqíng</i>	疫病的发生和发展情况 (pojawianie się i rozwijanie się chorób epidemicznych)	疫病的发生和发展情况 (pojawianie się i rozwijanie się chorób epidemicznych)
瘟疫 <i>wēnyì</i>	指流行性急性传染病 (epidemiczne, ostre choroby zakaźne)	流行性急性传染病的总称 (ogólne określenie dla epidemicznych, ostrych chorób zakaźnych)

⁵ W niniejszym artykule używa się terminów „słowo”, „wyraz” i „leksem” synonimicznie.

⁶ W niniejszej pracy warianty znaczeniowe ZP i ZR określane są wymiennie terminem „profil”.

⁷ W niniejszym artykule wszystkie tłumaczenia z języka chińskiego na język polski mają charakter autorski, chyba że zaznaczono inaczej.

Podobnie jak w języku polskim, znaczenie angielskiego ekwiwalentu *epidemic* jest także podwójne. Fakt ten potwierdzają LDOCE oraz OALDCE (tabela 4).

Tabela 4. Definicje angielskiego słowa *epidemic*

LDOCE	[1] a large number of cases of a disease that happen at the same time; [2] a sudden increase in the number of times that something bad happens
OALDCE	(disease) spreading quickly among many people in the same place for a time

Znamy już znaczenia wykładników trzech języków w słownikach jednojęzycznych, zatem przyjrzymy się kontekstowi ich użycia. Bez wątpliwości wszystkie wyrazy występują w kontekście ściśle związanym z chorobą, co pokazują poniższe przykładowe zdania:

(1) W czasie epidemii dżumy w 1626 r. zmarło w Bisztynku ok. 700 osób⁸.

(2) 拥有近8000万人口的山东省, [...]现已在我国第一个基本消灭了疟疾流行病⁹。
Yōngyǒu jìn bāqiān wàn rénkǒu de Shāndōng Shěng, [...] xiànyǐ zài wǒ guó dì-yī gè jīběn xiāomiè le nüèjì liúxíngbìng。

Prowincja Shandong, gdzie populacja mieszkańców wynosi prawie 80 mln osób, [...] obecnie jako pierwsza w kraju wygasła na ogół epidemię malarii.

(3) 峰会以视频方式举行, 是在抗击新冠肺炎疫情特殊背景下召开的一次重要会议¹⁰。
Fēnghuì yǐ shìpín fāngshì jǔxíng, shì zài kàngjī Xīnguān Fèiyán yìqíng tèshū bèijǐng xià zhàokāi de yí cì zhòngyào huìyì。

Szczyt odbył się z użyciem środków komunikacji elektronicznej, co odzwierciedliło szczególną sytuację, w jakiej znalazły się wszystkie kraje walczące z epidemią COVID-19¹¹.

(4) 今年春天, [...]一场突如其来的瘟疫——非典型肺炎在中国大地上传播¹²。
Jīnnián chūntiān, [...] yí chǎng tūrú-qílái de wēnyì —— fēidiǎnxíng fèiyán zài Zhōngguó dàdì shàng chuánbō。

Wiosną tego roku epidemia SARS, która nagle wybuchła, rozpowszechnia się na terenie Chin.

(5) Over 500 people died during last year's flu epidemic¹³.

Ponad 500 osób zmarło podczas zeszłorocznej epidemii grypy.

W zakresie ZR możemy przytoczyć następujące przykłady:

⁸ NKJP: Jan Bałdowski, *Warmia, Mazury, Suwalszczyzna*, 1997, za: WSJP.

⁹ „人民日报” (People’s Daily), 20.10.1988, za: BCC Corpus.

¹⁰ 刘光源, 新起点、新愿景、新动力——开创中国—中东欧国家合作美好未来, https://mp.weixin.qq.com/s/P_6enwkID-8BrLpTZ8YvA [dostęp: 2.03.2021].

¹¹ G. Liu, *Nowy początek, nowa wizja i nowa motywacja*, <https://www.rp.pl/Felietony/21-0309934-Liu-Guangyuan-Nowy-początek-nowa-wizja-i-nowa-motywacja.html> [dostęp: 1.03.2021].

¹² „人民日报海外版” („People’s Daily Overseas Edition”), 4.06.2003, za: BCC Corpus.

¹³ LDOCE.

- (6) Uliczna budka telefoniczna jest jednym z ostatnich już reliktywów telekomunikacyjnych w metropolii nowojorskiej, której mieszkańcy w olbrzymim procencie ulegli współczesnej epidemii cywilizacyjnej: łączności komórkowej¹⁴.
- (7) 里根总统在去年10月的一次讲话中也承认,“犯罪在今天已经是美国的一种流行病”¹⁵。 *Lǐgēn zǒngtǒng zài qùnián shí yuè de yí cì jiǎnghuà zhōng yě chéngrèn* , “ *Fànzui zài jīntiān yǐjīng shì Měiguó de yí zhǒng liúxíngbìng* ”。 Prezydent Reagan podczas swojego przemówienia w październiku ubiegłego roku także przyznał, że „Przestępczość dziś jest amerykańską epidemią”.
- (8) 抵抗并击败法西斯主义这一个新的社会瘟疫¹⁶。 *Dǐkàng bìng jībài fǎxīstī zhūyì zhè yí gè xīn de shèhuì wēnyì*。 Walczyć z faszyzmem, nową epidemią społeczną, i zwyciężyć ją.
- (9) As all of you know, crime today is an American epidemic¹⁷. Jak państwo wiedzą, przestępczość jest dziś amerykańską epidemią.

Tabela 5. Reprezentacja semantyczna dla słów *epidemia*, 流行病 *liúxíngbìng* / 疫情 *yìqíng* / 瘟疫 *wēnyì* oraz *epidemic* w zakresie ZP

	<i>epidemia</i>	流行病 <i>liúxíngbìng</i> / 疫情 <i>yìqíng</i> / 瘟疫 <i>wēnyì</i>	<i>epidemic</i>
Sem 1 określona choroba	+	+	+
Sem 2 duża liczba zachorowań	+	+	+
Sem 3 krótkie odstępy czasu	+	+	+
Sem 4 szybkie rozpowszechnianie się	+	+	+
Sem 5 dany teren	+	+/-	+
Sem 6 choroba zakaźna	+/-	+	+/-
Sem 7 wśród ludności	+	+/-	+

W zakresie ZP w definicjach słowa „epidemia” i jego ekwiwalentów w językach chińskim i angielskim widoczne są następujące wspólne semy: określona choroba, duża liczba zachorowań, krótkie odstępy czasowe bądź szybkie rozpowszechnianie się. Podobieństwa te pokazują również przykładowe sytuacje użycia wybranych wyrazów. We wszystkich przytoczonych zdaniach przedstawione są nazwy konkretnych chorób, jak np. dżuma, malaria (疟疾 *nuèjì* w przykładzie (2)), COVID-19 (新冠肺炎 *Xīnguān Fèiyán* w przykładzie (3)), SARS (非典型肺炎 *fēidiǎnxíng fèiyán* w przykładzie (4)) czy grypa (*flu* w przykładzie (5)). W przeważających kontekstach (przykłady (1), (2) i (5)) podano liczbę zachorowań. Teren epidemii także jest często określany (przykłady (1), (2) i (4)), mimo że w chińskojęzycznych definicjach słownikowych ta cecha semantyczna się nie pojawia. Zjawiska epidemii

¹⁴ NKJP: *Telefon*, „Dziennik Polski”, 1.08.2003, za: WSJP.

¹⁵ „人民日报” („People’s Daily”), 25.01.1983, za: BCC Corpus.

¹⁶ BCC Corpus.

¹⁷ Przemówienie Ronalda Reagana, 14.10.1982.

kojarzą się z chorobami przede wszystkim zakaźnymi, jednak skojarzenie to nie jest wyraźnie podkreślone w objaśnieniach polsko- i angielskojęzycznych leksykonów. W przeciwieństwie do pozostałych dwóch języków, definicje chińskich wyrazów nie dają sygnału, czy 流行病 *liúxíngbìng*, 瘟疫 *wēnyì* oraz 疫情 *yìqíng* ma się rozpowszechniać wyłącznie wśród ludności. Tabela 5 podsumowuje powyższą analizę.

Na podstawie definicji słownikowych można stwierdzić, że wszystkie porównywane słowa mogą stanowić metaforę dla zjawisk, które występują często i na szeroką skalę. Różnią się od siebie tym, iż chińskie i angielskie wyrazy mają wydźwięk pejoratywny, natomiast polski leksem niekoniecznie będzie wywoływać takie wrażenie. Fakt ten potwierdzają egzemplifikacje, w których zarówno 流行病 *liúxíngbìng*, jak i *epidemic* nazywało w przenośni przestępczość (przykłady (7) i (9)). Przykład (8) wykazuje, że w praktyce chińskie słowo 瘟疫 *wēnyì* stosuje się również w zakresie ZR, mimo że tego profilu brakuje w przytaczanych słownikach. W tabeli 6 pokazującej semy z zakresu ZR skreślono słowo 疫情 *yìqíng*, gdyż w zebranych materiałach nie zostało potwierdzone w sytuacji pozamedycznej.

Tabela 6. Reprezentacja semantyczna dla słów *epidemia*, 流行病 *liúxíngbìng* / 疫情 *yìqíng* / 瘟疫 *wēnyì* oraz *epidemic* w zakresie ZR

	<i>epidemia</i>	流行病 <i>liúxíngbìng</i> / 疫情 <i>yìqíng</i> / 瘟疫 <i>wēnyì</i>	<i>epidemic</i>
Sem 1 częste występowanie	+	+	+
Sem 2 szybkie rozpowszechnianie się	+	-	+
Sem 3 szeroka skala	+	+	+
Sem 4 gwałtowny rozwój	+/-	-	+
Sem 5 coś negatywnego	-	+	+
Sem 6 zamiłowanie	+	-	-

3. Kwarantanna vs 隔离 *gélí* vs *quarantine*

WSJP i USJP podają niemal identyczne definicje dotyczące chorób epidemicznych dla polskiego wyrazu „kwarantanna”. W polszczyźnie oprócz przymusowej izolacji słowo to określa również miejsce, gdzie odbywa się nakazany proces. Jedyna różnica polega na tym, iż WSJP uwzględnia dodatkowe znaczenie związane z komputerem. Przedstawia to tabela 7.

W zakresie ZP chiński odpowiednik 隔离 *gélí* i angielski *quarantine* mają podobną, lecz nieidentyczną referencję prototypową. Brakuje im odniesienia do miejsca. Gdy chodzi o rozszerzenie znaczenia, to nie jest one zbyt uwidocznione w słownikach chińsko- i angielskojęzycznych. Potwierdzają to tabele 8 i 9.

Należałoby tu podkreślić, iż znaczenie „zablokować” podane w WSJC odnosi się prawdopodobnie tylko do starożytnego języka chińskiego¹⁸, w którym słowo 隔离 (*gélí*) występuje w tradycyjnym piśmie chińskim¹⁹: 隔離. Jedyne jego kontekst użycia, jaki ww. słownik udostępnia, pochodzi z utworu pt. *Proza o Pałacu Epang* (chiń. 阿房宫赋 *Ēpánggōng Fù*), napisanego przez chińskiego literata Du Mu (chiń. 杜牧 *Dù Mù*) w wieku IX naszej ery. Oto oryginalny fragment: 覆壓三百餘裡，隔離天日²⁰. (*Fù yā sānbǎi yú lǐ, gélí tiānrì*). Tę cechę znaczeniową ujmuję tu jako rozszerzoną, gdyż – jak wyżej ustalono – w analizie tylko znaczenia związane z chorobami i ich leczeniem przyjmuje się jako prototypowe.

Tabela 7. Definicje polskiego słowa „kwarantanna”

WSJP	<p>[1] przymusowe umieszczenie ludzi, zwierząt lub rzeczy, znajdujących się na terenie objętym epidemią lub pochodzących z takiego terenu, w miejscu, w którym nie ma ryzyka przeniesienia choroby lub jest ono ograniczone</p> <p>[2] budynek, w którym poddaje się osobę, zwierzę lub rzecz kwarantannie – umieszczeniu w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się epidemii</p> <p>[3] czynność stosowana wobec zarażonych wirusem komputerowym lub podejrzewanych o to plików lub urządzeń, polegająca na ograniczeniu dostępu do nich, co ma uniemożliwić rozprzestrzenienie się wirusa</p>
USJP	<p>[1] przymusowe, okresowe odosobnienie ludzi, zwierząt, towarów itp. przybyłych lub przywiezionych z miejsc dotkniętych jakąś epidemią lub podejrzanych o możliwość przeniesienia jej zarazków</p> <p>[2] miejsce, budynek, zakład przeznaczony do takiego odosobnienia</p>

Tabela 8. Definicje chińskiego słowa 隔离 *gélí*

	SWJC	WSJC
隔离 <i>gélí</i>	<p>[1] 不让聚在一起，使断绝往来 (nie pozwalać zgromadzić się w jednym miejscu, rozrywać wzajemne kontakty)</p> <p>[2] 把患传染病的人、畜和健康的人、畜分开，避免接触 (oddzielać ludzi i zwierzęta dotkniętych chorobą zakaźną od zdrowych, aby uniknąć ich kontaktów ze sobą)</p>	<p>[1] 隔断 (zablokować)</p> <p>[2] 不让聚在一起，使断绝往来 (nie pozwalać zgromadzić się w jednym miejscu, rozrywać wzajemne kontakty)</p> <p>[3] 把患传染病的人、畜和健康的人、畜分开，避免接触 (oddzielać ludzi i zwierzęta dotkniętych chorobą zakaźną od zdrowych, aby uniknąć ich kontaktów ze sobą)</p>

¹⁸ W dostępnych dla badaczki materiałach nie znalazła się inna niż przytoczona w tekście sytuacja użycia 隔离/隔離 *gélí* w omówionym znaczeniu. Autorka doszła do takiego założenia na podstawie swojej intuicji oraz doświadczenia językowego, jakie sama jako dojrzały rodzimy użytkownik chińskiego może posiadać.

¹⁹ Czyli 繁体字 *fántǐzì*. Według encyklopedii języka chińskiego *Cihai* (chiń. 辞海 *Cihǎi*, dosłownie „morze słów”) to są znaki, które w przeciwieństwie do tzw. znaków uproszczonych (简化字 *jiǎnhuàzì*) mają więcej kresek i zostały zastąpione odpowiednimi mniej skomplikowanymi znakami po uproszczeniu pisma chińskiego.

²⁰ Autorskie tłumaczenie na polski: „Pałac się rozciągał na obszarze odpowiadającym tysiącom domów. Był na tyle wysoki, że zablokował dopływ słońca”.

Tabela 9. Definicje angielskiego słowa *quarantine*

LDOCE	a period of time when a person or animal is kept apart from others in case they are carrying a disease
OALDCE	(period of) isolation for people or animals that may carry an <i>infectious</i> disease, until it is known that there is no danger of the disease being passed on to others

Ze względu na niedawno minioną sytuację pandemiczną łatwo znaleźć wiele autentycznych przykładów użycia przeanalizowanych wyrazów w zakresie ZP. Przytaczam kilka z nich:

(10) Podróźni niezależnie od środka transportu [...] podlegają 10-dniowej kwarantannie wjazdowej, chyba że spełnią jeden z poniższych warunków²¹.

(11) 乘客入境中国后应接入入境城市当地政府的防疫规定进行隔离²² [...] *Chéngkè rù jìng Zhōngguó hòu yīng àn rù jìng chéngshì dāngdì zhèngfǔ de fāngyì guīdìng jìnxíng gélí*.

Podróźni po wjeździe do Chin powinni poddać się kwarantannie zgodnie z przepisami lokalnych władz dotyczącymi zapobiegania epidemii miasta wjazdu.

(12) The quarantine period is continuous from the day you arrive in England²³.

Okres kwarantanny trwa bez przerwy od dnia przyjazdu do Anglii.

Kolejne przykładowe zdania pokazują wyrazy występujące w innych kontekstach niż epidemicznych:

(13) Następnie poddawał te pliki kwarantannie lub usuwał z komputera²⁴.

(14) 我们坚决支持南非人民反对种族隔离、争取种族平等和基本权利的正义斗争²⁵。 *Wǒmen jiānjué zhīchí Nánfēi rénmín fǎnduì zhǒngzú gélí、zhēngqǔ zhǒngzú píngděng hé jīběn quánlì de zhèngyì dòuzhēng*。

Zdecydowanie popieramy sprawiedliwą walkę mieszkańców RPA przeciwko apartheidowi o równość rasową i podstawowe prawa.

(15) 隔离文件就是被电脑查出或者是怀疑有病毒的文件²⁶。 *Gélí wénjiàn jiùshì bèi diànnǎo chá chū huòzhě shì huáiyí yǒu bìngdú de wénjiàn*。

Plik poddany kwarantannie to wykryty przez komputer lub podejrzany plik z wirusem.

²¹ Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, *Aktualne zasady i ograniczenia*, <https://www.gov.pl/web/koronawirus/aktualne-zasady-i-ograniczenia> [dostęp: 18.08.2021].

²² Konto oficjalne Ambasady Chińskiej Republiki Ludowej w Polsce, 关于核酸、血清IgM抗体检测常见问题解答, <https://mp.weixin.qq.com/s/hmbuxAfR2x2iGRtMbXGsgQ> [dostęp: 18.08.2021].

²³ GOV.UK, *Quarantine and testing if you've been in an amber list country*, <https://www.gov.uk/guidance/how-to-quarantine-when-you-arrive-in-england#how-long-you-need-to-quarantine> [dostęp: 21.08.2021].

²⁴ NKJP: Marcin Maj, *Narzędzie open source uznane za szkodnika*, „Dziennik Internautów”, 6.07.2006, za: WSJP.

²⁵ „人民日报” („People's Daily”), 25.03.1985, za: BCC Corpus.

²⁶ „百度百科”, 隔离文件, <https://baike.baidu.com/item/%E9%9A%94%E7%A6%BB%E-6%96%87%E4%BB%B6/1627630?fr=aladdin> [dostęp: 21.08.2021].

(16) After years of demonization by the Left and a virtual quarantine by the corrupt main-stream media, it took Romney only one debate to change the tenor and direction of the Presidential race²⁷.

Po wieloletniej demonizacji przez lewicę i wirtualnej kwarantannie przez skorumpowane media głównego nurtu Romney potrzebował tylko jednej debaty, by zmienić ton i kierunek wyścigu prezydenckiego.

(17) I deleted the file from the quarantine and subsequent virus scans have not found it²⁸.

Usunąłem/usunęłam plik z kwarantanny, a kolejne skanowania antywirusowe go nie znalazły.

Tabela 10. Reprezentacja semantyczna dla słów „kwarantanna”, 隔离 *gélí* oraz *quarantine* w zakresie ZP

	kwarantanna	隔离 <i>gélí</i>	<i>quarantine</i>
Sem 1 przymusowe odosobnienie	+	+	+
Sem 2 okresowe odosobnienie	+	+	+
Sem 3 odosobnienie ludzi i zwierząt	+	+	+
Sem 4 odosobnienie rzeczy	+	-	+
Sem 5 pochodzących z terenu objętego epidemią	+	+/-	+/-
Sem 6 dotkniętych chorobą zakaźną	+	+	+/-
Sem 7 miejsce przymusowej izolacji	+	-	-
Sem 8 w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się epidemii	+	+	+

Dzięki przykładom (15) i (17) wiemy, że w praktyce ZR związane z komputerem nie jest odpowiednie tylko dla polskiego wykładnika. Konotację dzielą także jego chiński i angielski odpowiednik. *Quarantine* czasem stosowano po prostu w sensie izolacji, niekoniecznie z powodu choroby, lecz takiej sytuacji użycia leksemu nie wymieniono w żadnym z przeanalizowanych słowników angielsko-języcznych. Warto zwrócić szczególną uwagę na chińskie wyrażenie 种族隔离 *zhǒngzú gélí* określające radykalną dyskryminację rasową. Gdyby język chiński był językiem wyjściowym, nie znalazłoby się w pozostałych dwóch językach odpowiedników w postaci „kwarantanny” czy *quarantine*. Dotyczy tu wyłącznie pierwszorzędno znaczenia 隔离 *gélí*, niezwiązanego z kontekstem sanitarnym, a mianowicie „rozdzielać” lub „izolować”. Zatem reprezentacje semantyczne dla drugiej grupy słów mogą wyglądać tak, jak w tabelach 10 i 11.

²⁷ Corpus of Contemporary American English.

²⁸ Ibidem.

Tabela 11. Reprezentacja semantyczna dla słów „kwarantanna”, 隔离 *gélí* oraz *quarantine* w zakresie ZR

	kwarantanna	隔离 <i>gélí</i>	<i>quarantine</i>
Sem 1 przymusowa izolacja nie w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się epidemii	+	+	+
Sem 2 czynność wobec wirusa komputerowego lub plików albo urządzeń	+	+	+
Sem 3 przymusowe przerwanie kontaktów z innymi ludźmi	+/-	+	+
Sem 4 zakaz spotykania się	+/-	+	+
Sem 5 zablokowanie	-	+	-

4. Szczepić vs 接种 *jiēzhòng* / 打预防针 *dǎ yùfángzhēn* vs *to vaccinate* / *to inoculate* / *to immunize*

W czasie pandemii koronawirusa słowo „szczepić” przede wszystkim kojarzy się ze szczepionkami przeciwko COVID-19. Definicje podawane przez słowniki jednak pokazują, że polski wyraz ma także inne znaczenia, powiązane ze światem roślin bądź nastawieniem człowieka wobec życia.

Tabela 12. Definicje polskiego słowa „szczepić”

WSJP	[1] wprowadzać do organizmu szczepionkę, aby uodpornić go na określoną chorobę [2] uszlachetniać roślinę, w specjalny sposób umieszczając na niej pączki lub pędy innej odmiany lub innego gatunku [3] powodować, że ktoś uzna jakąś ideę za swoją i zaangażuje się w jej realizację
USJP	[1] wprowadzać do organizmu ludzkiego lub zwierzęcego szczepionkę w celu sztucznego uodpornienia go na chorobę zakaźną [2] uszlachetniać drzewa i krzewy owocowe lub ozdobne przez połączenie pędu lub oczka odmiany szlachetnej z podkładką

Tabela 13. Definicje chińskich słów 接种 *jiēzhòng* i 打预防针 *dǎ yùfángzhēn*

	SWJC	WSJC
接种 <i>jiēzhòng</i>	把疫苗注射到人或动物体内，以预防疾病，如种痘 (wprowadzać do organizmu ludzkiego lub zwierzęcego szczepionkę, aby uodpornić go na chorobę, np. szczepienie przeciw ospie)	<i>brak hasła</i>
打预防针 <i>dǎ yùfángzhēn</i>	[1] 注射预防疾病的疫苗 (wprowadzać szczepionkę przeciw chorobie) [2] 比喻预先进行提醒、教育，使人有所警惕，以防发生不利的情况 (z góry napominać i uczyłać, aby ktoś był czujny, w celu zapobiegania niekorzystnym sytuacjom)	<i>brak hasła</i>

W języku chińskim leksemowi „szczepić” mogą odpowiadać wyrazy 接种 *jiēzhòng*, 打预防针 *dǎ yùfángzhēn* czy 打疫苗 *dǎ yìmiáo*. W związku z brakiem obecności w żadnym z wykorzystanych słowników ostatni wymieniony chiński ekwiwalent nie będzie tu omawiany. Objasnienia pozostałych dwóch słów po chińsku możemy znaleźć tylko w SWJC. Według leksykonu 打预防针 *dǎ yùfángzhēn* można stosować metaforycznie w kontekście odnoszącym się do relacji międzyludzkich, podczas gdy 接种 *jiēzhòng* nie używa się w innej sytuacji niż medycznej. Przykładowe zdanie nr (26) może stanowić dobrą egzemplifikację specyficznej konotacji kulturowej wyrazu 打预防针 *dǎ yùfángzhēn*.

Polski wykładnik na język angielski można przetłumaczyć jako *to vaccinate*, *to inoculate* lub *to immunize*. W słownikach obok referencji prototypowej nie znajduje się inne odniesienie dla tych trzech odpowiedników.

Tabela 14. Definicje angielskich słów *to vaccinate*, *to inoculate* i *to immunize*

	LDOCE	OALDCE
to vaccinate	to protect a person or animal from a disease by giving them a vaccine	protect sb/sth (against a disease) by injecting vaccine
to inoculate	to protect someone against a disease by putting a weak form of the disease into their body using a needle	inject sb with a mild form of a disease, so that he will not catch the disease itself
to immunize	to protect someone from a particular illness by giving them a vaccine	make sb immune (to a disease or infection), esp by injecting him with a vaccine

W przypadku trzeciej grupy wybranych słów realne konteksty nie odbiegają od tych, które zebrano w słownikach. Otóż przykłady z zakresu ZP:

(18) Rodzice boją się szczepić dzieci na COVID-19²⁹.

(19) 医务人员在流动接种车内为村民接种³⁰。 *Yīwù rényuán zài liúdòng jiēzhòng chē nèi wèi cūnmín jiēzhòng*。

Personel medyczny szczepi mieszkańców wsi w mobilnych pojazdach służących do szczepień.

(20) 她还背着药箱到各村寨去为孩子们打预防针³¹。 *Tā hái bēizhe yào xiāng dào gè cūnzhài qù wèi háizimen dǎ yùfángzhēn*。

Niosąc apteczkę na plecach, poszła do każdej wioski, aby zaszczepić dzieci.

(21) Children and adolescents tend to have milder disease compared to adults, so unless they are part of a group at higher risk of severe COVID-19, it is

²⁹ S. Stachura, *Rodzice boją się szczepić dzieci na COVID-19. Co na to lekarze?*, <https://www.medonet.pl/porozmawiajmyoszczepionce/szczepionka-na-covid-19,rodzice-boja-sie-szczepic-dzieci-na-covid-19--co-na-to-lekarze-,artykul,92596227.html> [dostęp: 22.08.2021].

³⁰ Oficjalne konto Agencji Informacyjnej Xinhua, 新冠疫苗接种进乡村, <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1699686549551700977&wfr=spider&for=pc> [dostęp: 13.07.2021].

³¹ „人民日报”(„People’s Daily”), 1.03.1983, za: BCC Corpus.

less urgent to vaccinate them than older people, those with chronic health conditions and health workers³².

Dzieci i młodzież zwykle chorują łagodniej niż dorośli, więc o ile nie należą do grupy o podwyższonym ryzyku ciężkiego przebiegu COVID-19, szczepienie ich jest mniej pilne niż osób starszych, osób z przewlekłymi schorzeniami i pracowników służby zdrowia.

(22) All the children had been inoculated against hepatitis³³.

Wszystkie dzieci zostały zaszczepione przeciwko zapaleniu wątroby.

(23) There is still no vaccine to immunize people against the virus³⁴.

Nadal nie ma szczepionki, która uodporniłaby ludzi przeciwko wirusowi.

Dzięki kolejnym zdaniom zobaczymy autentyczne profile ZR niektórych wykładników:

(24) Na głogu sadownicy szczepią porzeczkę i agrest³⁵.

(25) Był 1989 r. i Słobodzian szczepiła w słuchaczach odpowiedzialność za nowy kraj, namawiała do budowania. Życiem i kinem. Zapraszała twórców: Wajdę, Kiesłowskiego, Łozińskiego, Królikiewicza. I oni dawali impuls³⁶.

(26) 小王上任后, 王月亭经常给儿子“打预防针”, 叮嘱他要廉洁奉公、遵纪守法³⁷.
Xiǎo Wáng shàng rèn hòu, Wáng Yuè tíng jīng cháng gěi ér zǐ “dǎ yù fáng zhēn”, dīng zhǔ tā yào lián jié fèng gōng、zūn jì shǒu fǎ.

Po przejściu przez Xiao Wanga stanowiska, Wang Yueting często „szczepi” swojego syna, uczulając go, że trzeba mieć czyste ręce, poświęcać się dla ludzi i przestrzegać prawa.

Na podstawie wymienionych wcześniej materiałów opracowano wyniki analizy tejsze grupy wyrazów (tabela 15).

Tabela 15. Reprezentacja semantyczna dla słów „szczepić”, 接种 *jiēzhòng* / 打预防针 *dǎ yùfángzhēn* oraz *to vaccinate / to inoculate / to immunize* w zakresie ZP

	szczepić	接种 <i>jiēzhòng</i> / 打预防针 <i>dǎ yùfángzhēn</i>	to vaccinate/ to inoculate/to immunize
Sem 1 wprowadzić szczepionkę do organizmu	+	+	+
Sem 2 uodpornić ludzi lub zwierzęta	+	+	+
Sem 3 uodpornić na określoną chorobę	+	+	+
Sem 4 uodpornić na chorobę zakaźną	+	+/-	+/-

³² World Health Organization, *COVID-19 advice for the public: Getting vaccinated*, <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/covid-19-vaccines/advice> [dostęp: 13.07.2021].

³³ LDOCE.

³⁴ Ibidem.

³⁵ NKJP: R. Ćwiertnia, *Głogi nasze i obce*, „Gazeta Krakowska”, 9.10.2003, za: WSJP.

³⁶ NKJP: E. Winnicka, *Noże w wodzie*, „Polityka”, 28.06.2003, za: WSJP.

³⁷ „人民日报”(„People’s Daily”), 22.04.1986, za: BCC Corpus.

Tabela 16. Reprezentacja semantyczna dla słów „szczepić”, 接种 *jiēzhòng* / 打预防针 *dǎ yùfángzhēn* oraz *to vaccinate / to inoculate / to immunize* w zakresie ZR

	szczepić	接种 <i>jiēzhòng</i> / 打预防针 <i>dǎ yùfángzhēn</i>	<i>to vaccinate/ to inoculate/ to immunize</i>
Sem 1 uszlachetniać roślinę	+	-	-
Sem 2 powodować, że ktoś uzna jakąś ideę za swoją i zaangażuje się w jej realizację	+	-	-
Sem 3 z góry napominać kogoś, przestrzegać kogoś przed występowaniem niekorzystnej sytuacji	-	+	-

Chodzi o to, że niniejsza grupa wykładników cechuje się dużym podobieństwem w zakresie ZP. Wszystkie wybrane słowa oznaczają wprowadzenie szczepionki do organizmu oraz uodpornienie ludzi lub zwierząt na określoną chorobę. Zakaźność choroby jednak nie jest zaakcentowana w objaśnieniach chińskich bądź angielskich leksemów. Rozszerzone znaczenia „szczepić” okazują się bogatsze niż ich odpowiedniki w pozostałych dwóch językach.

5. Zarazić vs 传染 *chuánrǎn* / 感染 *gǎnrǎn* vs *to infect*

Ostatnia grupa słów opisuje zjawisko, jakiego obecnie każdy z nas stara się uniknąć. Zarówno w zakresie ZP, jak i w zakresie ZR wykładniki trzech języków są bardzo podobne do siebie. Fakt ten potwierdzają poniższe tabele z definicjami oraz przykładowe zdania zebrane z różnych źródeł.

Tabela 17. Definicje polskiego słowa „zarazić”

WSJP	[1] powodować przedostanie się do organizmu drobnoustrojów chorobotwórczych [2] wpływać na kogoś tak, że przejmuje nasze poglądy, zachowania lub zainteresowania [3] uaktywniać program, który bez wiedzy użytkownika i wbrew jego woli zmienia lub niszczy informacje przechowywane w komputerze
USJP	[1] powodować przedostanie się do organizmu drobnoustrojów chorobotwórczych [2] wywoływać u kogoś podobne reakcje, podobny nastrój, rozbudzać w kimś podobne zainteresowania

Wymienione niżej przykłady pochodzą z zakresu ZP:

(27) Chorzy mogą zarazić, zanim wystąpią u nich objawy³⁸.

(28) 一个发病的病人, 一年内可以传染 10至15人³⁹。 *Yī gè fābìng de bìngrén, yì nián nèi kěyǐ chuánrǎn shí zhì shíwǔ rén.*

Chory może w ciągu roku zarazić od 10 do 15 ludzi.

³⁸ M. Mikołajska, *Kiedy chorzy na COVID-19 najbardziej zarażają? Ustalono „szczyt zakaźności”*, <https://www.medonet.pl/koronawirus/to-musisz-wiedziec,koronawirus--kiedy-chorzy-infekuja-najbardziej--szczyt-zakaznosc,artykul,74945662.html> [dostęp: 13.07.2021].

³⁹ SWJC.

Tabela 18. Definicje chińskich słów 传染 *chuánrǎn* / 感染 *gǎnrǎn*

	SWJC	WSJC
传染 <i>chuánrǎn</i>	<p>[1] 病原体侵入机体, 使机体产生生理反应, 叫作传染 (drobnoustroje chorobotwórcze przedostają się do organizmu, powodując reakcje patologiczne, i to się nazywa 传染)</p> <p>[2] 比喻因接触而使情绪、感情、风气等受影响, 发生类似变化 (poprzez kontakty wpływać na nastrój, samopoczucie, atmosferę itd., powodując podobne zmiany)</p>	<p>[1] 旧谓因病疫传播蔓延而致病。现代医学指病原体从有病的生物体侵入别的生物体 (dawno temu: zachorować z powodu rozprzestrzeniania się epidemii. We współczesnej medycynie: drobnoustroje chorobotwórcze przedostają się z chorego organizmu do innego)</p> <p>[2] 通过语言或行动引起他人相同的思想感情和行为 (wywoływać u kogoś innego podobne samopoczucie, nastrój i postępowanie poprzez język lub zachowania)</p>
感染 <i>gǎnrǎn</i>	<p>[1] 病原体侵入机体, 在机体内生长繁殖引起病变; 受到传染 (drobnoustroje chorobotwórcze przedostają się do organizmu, a potem w nim się rozwijają i rozmnażają, powodując zmiany chorobowe; być zarażonym)</p> <p>[2] 通过语言或行为引起别人相同的思想感情 (wywoływać u kogoś innego podobne samopoczucie i nastrój, poprzez język lub zachowania)</p>	<p>[1] 传染。指病原体从有病的生物体侵入别的生物体 (传染. chodzi o to, że drobnoustroje chorobotwórcze przedostają się z chorego organizmu do innego)</p> <p>[2] 通过语言或行动引起他人相同的思想感情和行为。也指受到别人思想、行为的影响 (wywoływać u kogoś innego podobne samopoczucie, nastrój i postępowanie poprzez język lub zachowania. Także: podlegać wpływom myśli i zachowań innego)</p>

Tabela 19. Definicje angielskiego słowa *to infect*

LDOCE	<p>[1] to give someone a disease</p> <p>[2] to make something contain something harmful that gives people a disease</p> <p>[3] if a feeling or interest that you have <i>infects</i> other people, it makes them begin to feel the same way or have the same interest</p> <p>[4] if a virus <i>infects</i> your computer or disks, it changes or destroys the information in them</p>
OALDCE	<p>[1] cause sb/sth to have a disease; contaminate sb/sth</p> <p>[2] fill (sb's mind) with undesirable ideas</p> <p>[3] fill (sb's mind or spirit) with happy and positive ideas or feelings</p>

(29) 身体不好, 容易感染流行性感冒⁴⁰. *Shēntǐ bù hǎo, róngyì gǎnrǎn liúxíngxìng gǎnmào.*

Ten, który nie ma dobrej kondycji, łatwo może zarazić się grypą.

(30) People with the virus may feel perfectly well, but they can still infect others⁴¹.

Osoby zarażone wirusem mogą czuć się doskonale, ale nadal mogą zarażać innych.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ LDOCE.

(31) Eggs known to be infected with salmonella were allowed to go on sale⁴².
Jajka, o których wiadomo, że są zakażone salmonellą, zostały dopuszczone do sprzedaży.

W zakresie ZR chińskie i angielskie ekwiwalenty mogą także występować w szerszych kontekstach, czyli w kontekście informatycznym. Oto przykładowe zdania:

(32) Obserwując ich, też wiele się uczę, zarażają mnie swą niezależnością, odwagą i otwartością na świat⁴³.

(33) Wielka rodzina wirusów zaraża pliki, przez co zwykle psuje system⁴⁴.

(34) 他的不安情绪迅速传染给了在座的人⁴⁵。 *Tā de bù' ān qíngxù xùnsù chuánrǎn gěile zàizuò de rén*。

Swoim niepokojem szybko zaraził innych obecnych.

(35) 欢乐的气氛感染了每一个人⁴⁶。 *Huānlè de qìfēn gǎnrǎnle měi yí gè rén*。

Każdy został zarażony wesołością.

(36) 计算机用户注意防范电脑病毒传染新手法⁴⁷。 *Jìsuànjī yònghù zhùyì fāngfàn diànnǎo bìngdú chuánrǎn xīn shǒufǎ*。

Użytkownikowi komputera, chroń się przed nowym sposobem zarażenia wirusem komputerowym.

(37) 当运行被感染的常用软件后, 病毒会随之启动, 进行搜集用户信息、盗取账号密码等行为, 并发送到黑客网站⁴⁸。 *Dāng yùnxíng bèi gǎnrǎn de cháng yòng ruǎnjiàn hòu, bìngdú huì suí zhī qǐdòng, jìnxíng sōují yònghù xīnxī, dàoqǔ zhànghào mìmǎ děng xíngwéi, bìng fāsòng dào hēikè wǎngzhàn*。

Kiedy często używane oprogramowanie zostało zarażone i uruchomione, wirus zostanie uaktywniony razem z nim, będzie zbierać dane użytkownika, kraść hasło konta itd., a potem wysyłać je do witryny hakera.

(38) Lucy's enthusiasm soon infected the rest of the class⁴⁹.

Entuzjazm Lucy szybko zaraził resztę klasy.

(39) This virus infected thousands of computers within days⁵⁰.

W ciągu kilku dni wirus ten zaraził tysiące komputerów.

W zakresie ZP zarówno „zarażać”, jak i 传染 *chuánrǎn* oraz 感染 *gǎnrǎn* są wyjaśnione w słownikach jako proces przedostania się do organizmu drobnoustro-

⁴² Ibidem.

⁴³ NKJP: P. Sarzyński, *Fotografik Tomasz Sikora o trzech nowych wystawach, Galerii Bezdomnych i Aborygenach*, „Polityka”, 8.07.2006, za: WSJP.

⁴⁴ R. Parka, *Wirusy są wszędzie*, „Dziennik Zachodni”, 21.12.2005, za: WSJP.

⁴⁵ SWJC.

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ 中央政府门户网站, 计算机用户注意防范电脑病毒传染新手法, http://www.gov.cn/govweb/fwxx/kp/2010-05/10/content_1602567.htm [dostęp: 23.08.2021].

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ LDOCE.

⁵⁰ collinsdictionary.com.

jów chorobotwórczych, które zazwyczaj powodują choroby u ludzi. W angielsko-języcznej definicji przebieg ten nie jest widocznie przedstawiony, jednak dzięki przykładowi nr (31) można zaznaczyć obecność tejże cechy semantycznej leksemu *to infect*. Sem „powodować, że coś zawiera substancje chorobotwórcze” pojawia się tylko w definicji angielskiego wykładnika (zob. objaśnienie [2] w LDOCE). Porównywane słowa wykazują absolutną identyczność w zakresie ZR, gdyż każde z nich może w metaforyczny sposób opisać wpływ jednej osoby na drugą oraz szkodliwą sytuację informatyczną⁵¹. Tabele 20 i 21 stanowią podsumowanie wyników porównania wybranych leksemów.

Tabela 20. Reprezentacja semantyczna dla słów „zarażać”, 传染 *chuánrǎn* / 感染 *gǎnrǎn* oraz *to infect* w zakresie ZP

	zarażać	传染 <i>chuánrǎn</i> / 感染 <i>gǎnrǎn</i>	<i>to infect</i>
Sem 1 powodować przedostanie się do organizmu drobnoustrojów chorobotwórczych	+	+	+
Sem 2 powodować, że ktoś zachoruje	+	+	+
Sem 3 powodować, że coś zawiera substancje chorobotwórcze	-	-	+
Sem 4 zachorować z powodu epidemii	-	+	-

Tabela 21. Reprezentacja semantyczna dla słów „zarażać”, 传染 *chuánrǎn* / 感染 *gǎnrǎn* oraz *to infect* w zakresie ZR

	zarażać	传染 <i>chuánrǎn</i> / 感染 <i>gǎnrǎn</i>	<i>to infect</i>
Sem 1 wpływać na kogoś tak, że przejmuje nasze poglądy, zachowania lub zainteresowania	+	+	+
Sem 2 wpływać na samopoczucie, nastrój i atmosferę	+	+	+
Sem 3 uaktywniać program, który zmienia lub niszczy informacje przechowywane w komputerze lub dyskach	+	+	+

6. Podsumowanie

Pierwsze przeanalizowane wykładniki (epidemia – 流行病 *liúxíngbìng* / 疫情 *yìqíng* / 瘟疫 *wēnyì* – *epidemic*) mają dosyć wiele wspólnych cech semantycznych w zakresie ZP (zob. tabela 5). Oprócz 疫情 *yìqíng* wszystkie leksemy mogą występować w kontekście pozamedycznym, odnosząc się do zjawisk, które często rozpowszechniają się na szeroką skalę. Tak opisane zjawiska w językach chińskim i angielskim zazwyczaj są negatywne, podczas gdy w polszczyźnie nie muszą mieć takiego odcienia. Kolejna grupa słów (kwarantanna – 隔离 *gélí* – *quarantine*)

⁵¹ Kontekst związany z informatyką dla wyrazów 传染 *chuánrǎn* i 感染 *gǎnrǎn* nie jest zasygnalizowany w słownikach, jednak jest uzasadniony w egzemplifikacjach nr (36) i (37).

opisuje w trzech porównywanych językach przymusowe, okresowe odosobnienie ludzi i zwierząt w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się epidemii. Polski wyraz wyjątkowo może oznaczać również miejsce nakazanej izolacji. W zakresie ZR wszystkie jednostki leksykalne mogą przedstawić odseparowanie niesanitarnie, w tym informatycznie. Należałoby zwrócić uwagę na specyficzne chińskie wyrażenie 种族隔离 *zhǒngzú gélí*, którego nie można tłumaczyć na „kwarantanna” czy *quarantine*, lecz na „apartheid” lub „segregacja rasowa”. Na trzeci zbiór leksemów składają się „szczepić”, 接种 *jiēzhòng*, 打预防针 *dǎ yùfángzhēn*, *to vaccinate*, *to inoculate* i *to immunize*. Funkcjonują dosyć podobnie w zakresie ZP (zob. tabela 15), jednak w sytuacjach niemedycznych bardzo się od siebie odróżniają. W języku polskim możemy powiedzieć „szczepić jabłonie” lub „szczepić w słuchaczach odpowiedzialność”, a kiedy po chińsku mówimy „szczepić kogoś” jako wyrażenie dosłownie przełożone z 打预防针 *dǎ yùfángzhēn*, to oznacza ‘przestrzegać kogoś przed nieszczęściem’. W badaniu nie odkryto żadnej konotacji niezwiązanej z epidemią dla pozostałych słów tego zbioru. W ostatniej grupie wybrane wykładniki (zarazić – 传染 *chuánrǎn* / 感染 *gǎnrǎn* – *to infect*) wykazują duże podobieństwo w zakresie ZP, a w dziedzinie ZR są wprost identyczne. Wyrazy w każdym z zestawionych języków mogą obrazować przebieg przedostawania się czy oddziaływania nie tylko w kontekście medycznym, lecz także metaforycznie w sytuacjach dotyczących relacji międzyludzkich bądź informatyki.

Mimo pojedynczych różnic semantycznych, zwłaszcza w trzeciej grupie wykładników, można wysunąć wniosek, iż porównywane w niniejszym artykule rzeczowniki (epidemia – 流行病 *liúxíngbìng* / 疫情 *yìqíng* / 瘟疫 *wēnyì* – *epidemic*, kwarantanna – 隔离 *gélí* – *quarantine*) i czasowniki (szczepić – 接种 *jiēzhòng* / 打预防针 *dǎ yùfángzhēn* – *to vaccinate* / *to inoculate* / *to immunize*, zarażać – 传染 *chuánrǎn* / 感染 *gǎnrǎn* – *to infect*) odznaczają się niemałą łączliwością, szczególnie w ZP. Podobieństwa te mogą udowadniać uniwersalność ludzkiego doświadczenia w walce z groźną chorobą oraz wywołanego przez nią wyobrażenia i skojarzenia. W praktykach glottodydaktycznych i translatorskich należałoby zwrócić szczególną uwagę na ZR wybranych wykładników. Podczas gdy słowo ma pozytywne zabarwienie w jednym języku, jego ekwiwalent w innym może brzmieć dla rodzimych użytkowników pejoratywnie. Konotacje kulturowe niekoniecznie są wspólne, a niektóre wyrazy mogą występować wyłącznie w zakresie ZP. Warto pod koniec wspomnieć, że dla semantycznej analizy kontrastywnej samo zestawienie definicji słownikowych nie gwarantuje dokładnych wyników badań. Słowo jako podstawowy element języka, który ciągle ewoluuje, zawsze trzeba rozpatrywać w realnych kontekstach.

Wykaz skrótów

- LDOCE – *Longman Dictionary of Contemporary English*
 OALDCE – *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*
 SWJC – *Słownik współczesnego języka chińskiego*

- USJP – Uniwersalny słownik języka polskiego
 WSJC – Wielki słownik języka chińskiego
 WSJP – Wielki słownik języka polskiego
 ZP – znaczenie prototypowe
 ZR – znaczenie rozszerzone

Bibliografia

Źródła polskie

- Liu G.Y. (2021, 1 marca). Nowy początek, nowa wizja i nowa motywacja. *Rzeczpospolita*. <https://www.rp.pl/Felietony/210309934-Liu-Guangyuan-Nowy-poczatek-nowa-wizja-i-nowa-motywacja.html> [dostęp: 1.03.2021].
- Mikołajska M. (2020, 20 listopada). Kiedy chorzy na COVID-19 najbardziej zarażają? Ustalono „szczyt zakaźności”. *Medonet*. <https://www.medonet.pl/koronawirus/to-musisz-wiedziec-koronawirus--kiedy-chorzy-infekuja-najbardziej--szczyt-zakaznosci,artykul,74945662.html> [dostęp: 13.07.2021].
- Serwis Rzeczypospolitej Polskiej. Koronawirus: informacje i zalecenia. Aktualne zasady i ograniczenia. <https://www.gov.pl/web/koronawirus/aktualne-zasady-i-ograniczenia> [dostęp: 18.08.2021].
- Stachura S. (2021, 5 czerwca). Rodzice boją się szczepić dzieci na COVID-19. Co na to lekarze? *Medonet*. <https://www.medonet.pl/porozmawiajmyoszczepionce/szczepionka-na-covid-19,rodzice-boja-sie-szczepic-dzieci-na-covid-19--co-na-to-lekarze-,artykul,92596227.html> [dostęp: 22.08.2021].
- Tokarski R. (2013). Znaczenie słowa i zasada wewnętrznej motywacji cech semantycznych. *Poznańskie studia polonistyczne. Seria językoznawcza, t. 20, nr 2*, 195–204.
- Waszakowa K. (2000). Konotacje semantyczne i kulturowe polskiej nazwy barwy zielonej i jej odpowiedników w języku ukraińskim, szwedzkim i wietnamskim. *Etnolingwistyka. Problemy języka i kultury, 12*, 221–232.
- Uniwersalny słownik języka polskiego* (elektroniczna wersja 1.0). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN SA 2004.
- Współczesny słownik języka polskiego* (wersja internetowa). Warszawa: Instytut Języka Polskiego PAN [dostęp: 22.08.2021].

Źródła chińskie

- 北京语言大学语料库中心 *Běijīng Yǔyán Dàxué Yǔliàokù Zhōngxīn* (ang. *Beijing Language and Culture University Corpus Center*). (2019). BCC 现代汉语语料库 (ang. *BCC Corpus*). Pekin.
- 隔离文件 *Gélí wénjiàn*. (2021, 27 lipca). W 百度百科 *Bǎidù Bǎikē*. <https://baike.baidu.com/item/%E9%9A%94%E7%A6%BB%E6%96%87%E4%BB%B6/1627630?fr=aladdin> [dostęp: 21.08.2021].
- Liu, G.Y. 刘光源 (2021, 2 marca). 新起点、新愿景、新动力——开创中国—中东欧国家合作美好未来 *Xīn qǐdiǎn, xīn yuànjǐng, xīn dònglì* —— *Kāichuàng Zhōngguó — Zhōngdōngōu Guójiā Hézuò Měihǎo Wèilái*. 中国驻波兰大使馆 *Zhōngguó Zhù Bōlán Dàshǐ Guǎn*. https://mp.weixin.qq.com/s/P_6enwkID-8BrLpTZ8YvA [dostęp: 02.03.2021].
- 上海辞书出版社 *Shànghǎi Císhū Chūbǎnshè* (ang. *Shanghai Lexicographical Publishing House*). (1994). 汉语大词典 (第一版) *Hànyǔ Dà Cídiǎn (Dì-yī bǎn)*. Szanghaj.
- 商务印书馆 *Shāngwùyìnshū Guǎn* (ang. *The Commercial Press*). (2016). 现代汉语词典第7版 *Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn Dì-qī bǎn*. Pekin.

- 新华社图片 *Xīnhuáshè Tùpiàn* (2021, 13 maja). 新冠疫苗接种进乡村 *Xīnguān Yìmiáo Jiēzhòng Jìn Xiāngcūn*. Baijiahao Baidu. <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1699686549551700977&wfr=spider&for=pc> [dostęp: 13.07.2021].
- 中国驻波兰大使馆 *Zhōngguó Zhù Bōlán Dàshǐ Guǎn*. 关于核酸、血清IgM抗体检测常见问题解答 *Guānyú Hésuān, Xuèqīng IgM Kàngtǐ Jiǎncè Chángjiàn Wèntí Jiědá*. <https://mp.weixin.qq.com/s/hmbuxAfR2x2iGRTMbXGsgQ> [dostęp: 18.08.2021].
- 中央政府门户网站 *Zhōngyāng Zhèngfǔ ménhù wǎngzhàn*. 计算机用户注意防范电脑病毒传染新手法 *Jìsuànjī Yònghù Zhùyì Fángfàn Diànnǎo Bìngdú Chuánrǎn Xīn Shǒufǎ*. http://www.gov.cn/govweb/fwxx/kp/2010-05/10/content_1602567.htm [dostęp: 23.08.2021].

Źródła angielskie

- Collins dictionary online: collinsdictionary.com [dostęp: 23.08.2021].
- Corpus of Contemporary American English online: <https://www.english-corpora.org/coca/> [dostęp: 23.08.2021].
- GOV.UK. *Quarantine and testing if you've been in an amber list country*. <https://www.gov.uk/guidance/how-to-quarantine-when-you-arrive-in-england#how-long-you-need-to-quarantine> [dostęp: 21.08.2021].
- Longman Dictionary of Contemporary English* (electronic version 1.3). London: Pearson Education 2008.
- Hornby, A.S. (red.). (2014). *Oxford Advanced Learner's English-Chinese Dictionary (8th Edition)*. Pekin: The Commercial Press, Oxford University Press.
- World Health Organization. *COVID-19 advice for the public: Getting vaccinated*. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/covid-19-vaccines/advice> [dostęp: 13.07.2021].